

ЗАТВЕРДЖУЮ

Прокан факультету ФІТ
Говорущенко Т.О.
2024_р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Філософські проблеми наукового пізнання

Галузь знань 17 – Електроніка, автоматизація та електронні комунікації
Спеціальність 174 – Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка денної форми навчання (магістратура)
Статус дисципліни: обов'язкова, дисципліна професійної підготовки
Факультет інформаційних технологій
Кафедра філософії та соціально-гуманітарних наук

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни	Кількість годин							Форма семестрового контролю		
				Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, у т.ч. ІРС	Курсовий проект	Курсова робота	Залік	Іспит
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
Д	1	1	4,0	120	17	-	34	-	69	-	-	-	+
Разом ДФН				120	17	-	34	-	69	-	-	-	1

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної підготовки магістрів

Програма складена

Наталія ПЕТРУК

Схвалена на засіданні кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук

Протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Зав. кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук

Наталія ПЕТРУК

Робоча програма розглянута та схвалена Вченою радою факультету інформаційних технологій

Голова Вченої ради

Тетяна ГОВОРУЩЕНКО

Хмельницький, 2024

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Цикл (перший/другий/третій)	Другий (магістерський)
Мова викладання	Українська
Рік навчання	Перший
Семестр	Перший
Кількість встановлених кредитів ЄКТС	4,0
Форми навчання, для яких викладається дисципліна	денна

Результати навчання: Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен досліджувати шляхи формування наукових знань в інформаційному суспільстві; характеризувати структуру та рівні наукового пізнання; вільно оперувати методами, прийомами та засобами наукового пізнання; досліджувати наукові проблеми з урахуванням ціннісних та моральних норм; критично осмислювати інформацію про наслідки впливу науки й техніки на стан людини і сучасної цивілізації; застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань у галузі автоматизації та приладобудування.

Зміст навчальної дисципліни: Філософія пізнання. Особливості наукового пізнання. Наукове знання. Генеза наукового пізнання: історичний аспект. Рівні наукового пізнання. Методи і прийоми дослідження. Динаміка науки, теоретичні моделі розвитку науки. Сучасні концепції наукового пізнання. Наукове пізнання і цінності. Наукове пізнання в системі культури.

Запланована навчальна діяльність: лекцій 17 год., семінарських занять 34 год., самостійної роботи 69 год.; разом 120 год.

Форми (методи) викладання: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); практичні заняття (семінарське заняття), самостійна робота (індивідуальні завдання).

Форми та критерії оцінювання: усне опитування, тестування. Критерії оцінювання наведені у робочій програмі дисципліни та MOODLE.

Вид семестрового контролю: іспит

Навчальні ресурси:

1. Петрук Н.К., Гапченко О.В., Левченко А.В. Філософія науки: навчальний посібник /Н. Петрук, О. Гапченко, А. Левченко. – Хмельницький: ХНУ, 2018. 271 с.
2. Рубанець О. Філософські проблеми наукового пізнання / О. Рубанець. – Суми: Університетська книга, 2019. 229 с.
3. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Е. Семенюк, В. Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
4. Палагнюк М. М. Філософські проблеми наукового пізнання : конспект лекцій / М. М. Палагнюк. - Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. - 81 с.
5. Модульне середовище для навчання MOODLE. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=4843>

Викладач: д-р філос. наук, проф. Петрук Н.К.

1. ВСТУП

Мета і завдання дисципліни

Філософські проблеми наукового пізнання – це дисципліна, предметом якої є вивчення сутності наукового пізнання, його структури, функцій в системі людської діяльності, особливостей наукового знання, методології наукового дослідження. Важливою передумовою осягнення курсу є розуміння наукового знання в єдності з діяльністю суб'єкта і включення пізнання в соціокультурний контекст. Вивчення курсу «Філософські проблеми наукового пізнання» обумовлюється потребами теоретичної, філософської підготовки майбутніх магістрів, необхідністю формування аналітичного мислення фахівця, здійснення успішної професійної практичної діяльності, виконання завдань інноваційного характеру, застосування нового знання для вирішення проблемних професійних завдань у галузі автоматизації та приладобудування.

Мета дисципліни полягає в аналізі природи та особливостей наукового пізнання, в характеристиці пізнавальних процедур і методів, які забезпечують продукування нового знання, у використанні його при підготовці конкурентоздатних фахівців, які володіють загальнокультурними та професійними компетентностями у галузі автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій.

Пререквізити

Кореквізити – методологія та організація наукових досліджень, англійська мова за професійним спрямуванням.

Відповідно до Стандарту вищої освіти із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

Компетентності:

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному теоретичному рівні.

ЗК2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Програмні результати навчання:

ПРН3. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки, а також критичне осмислення сучасних проблем у сфері автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій для розв'язування складних задач професійної діяльності.

ПРН4. Застосовувати сучасні підходи і методи моделювання та оптимізації для дослідження та створення ефективних систем автоматизації складними технологічними та організаційно-технічними об'єктами.

ПРН7. Аналізувати виробничо-технічні системи у певній галузі діяльності як об'єкти автоматизації і визначати стратегію їх автоматизації та цифрової трансформації.

ПРН11. Дотримуватись норм академічної доброчесності, знати основні правові норми щодо захисту інтелектуальної власності, комерціалізації результатів науково-дослідної, винахідницької та проєктної діяльності.

ПРН12. Збирати необхідну інформацію, використовуючи науково-технічну літературу, бази даних та інші джерела, аналізувати і оцінювати її.

Предмет дисципліни – природа пізнання, сутність наукового знання, його місце в системі культури і комунікації, наука як особливий спосіб пізнання світу.

Завдання дисципліни. Формування загальних та спеціальних компетентностей щодо розуміння наукового пізнання як вияву людської діяльності; розуміння сутності та особливостей наукового знання; характеристика емпіричного та теоретичного рівнів наукового пізнання; аналіз методології наукового дослідження; розгляд основних епістемологічних концепцій в сучасній науці; окреслення особливостей гуманітарного пізнання та його взаємодії з технічним; аналіз наукового пізнання з урахуванням ціннісного та культурного контексту; формування здатності застосовувати філософську методологію в конкретно-науковому пізнанні (у галузі автоматизації та приладобудування).

Очікувані результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен *досліджувати* шляхи формування наукових знань в інформаційному суспільстві; *характеризувати* структуру та рівні наукового пізнання; вільно *оперувати* методами, прийомами та засобами наукового пізнання; *аналізувати* наукові проблеми з урахуванням ціннісних та моральних норм; критично *осмислювати* інформацію про наслідки впливу науки й техніки на стан людини і сучасної цивілізації; *застосовувати* отримані знання при вирішенні професійних завдань у галузі автоматизації та приладобудування.

3. СТРУКТУРА ЗАЛКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	лекції	семінарські заняття	самостійну роботу
Тема 1. Філософія пізнання	2	5	8
Тема 2. Особливості наукового пізнання. Наукове знання	2	5	8
Тема 3. Генеза наукового пізнання: історичний аспект	2	4	8
Тема 4. Рівні наукового пізнання	2	4	8
Тема 5. Методи і прийоми дослідження	2	4	8
Тема 6. Динаміка науки, теоретичні моделі розвитку науки	2	4	8
Тема 7. Сучасні концепції наукового пізнання	2	4	7
Тема 8. Наукове пізнання і цінності	2	4	7
Тема 9. Наукове пізнання в системі культури	1	-	7
Години	17	34	69
Всього годин (кредитів)	120/4,0		

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Години
1	Тема 1. Філософія пізнання. Специфіка філософського підходу до наукового пізнання. Філософія пізнання і формування нового наукового світогляду. Наука як специфічна форма наукового пізнання. Соціокультурна обумовленість наукового пізнання. Нове розуміння місця наукового знання в культурі. Інформаційна революція і наукове пізнання. Мислення і наукове пізнання. Позитивістська філософія і спроби методологічного обґрунтування наукового пізнання. Література: [1, с. 5-12], [2, с. 10-30], [3, с. 3-10], [4, с. 3-8].	2
2	Тема 2. Особливості наукового пізнання. Наукове знання. Наукове пізнання як форма людської діяльності. Наукове пізнання і культурний контекст. Сутність наукового знання. Знання та інформація. Класифікація форм знання. Особливості наукового знання. Критерії наукового знання. Функції наукового знання. Опис, розуміння, пояснення, передбачення. Суб'єкт і об'єкт наукового пізнання. Будова і динаміка наукового знання. Природниче, гуманітарне, технічне знання в структурі наукового знання. Фундаментальне та прикладне знання. Наукове знання в інформаційному суспільстві. Література: [1, с. 99-132], [4, с. 10-30], [5, с. 110-161], [3, с. 15-35]	2
3	Тема 3. Генеза наукового пізнання: історичний аспект. Донаукове знання і стихійно-емпіричне пізнання. Наукове знання в культурі стародавньої Греції. Становлення науки як теоретичної діяльності. Специфіка наукового мислення та уявлення про природу в середні віки. Світоглядні основи наукового пізнання в добу Відродження. Вплив наукової революції XVI - XVII ст. на розвиток науки. Зміна уявлень про метод наукового пізнання: класична, некласична, постнекласична наука. Наукове пізнання і нове світорозуміння в сучасному світі. Література: [1, с. 99-132], [5, с. 161-191], [4].	2
4	Тема 4. Рівні наукового пізнання. Основні структурні елементи наукового пізнання. Емпіричне пізнання. Теоретичний рівень пізнання та його специфіка. Чуттєве та раціональне в пізнанні. Метатеоретичний рівень пізнання. Парадигмальний рівень дослідження. Філософські засади науки як підвалини наукового пізнання. Система теоретичних засад наукового пізнання. Стил наукового мислення як система методологічних принципів і нормативів. Форми наукового пізнання. Література: [1, с. 137-170], [3, с. 35-47], [4, с. 28-40], [5, с. 196-248]	2
5	Тема 5. Методи і прийоми дослідження. Поняття наукового методу та його значення для науки. Методика дослідницької роботи. Класифікація методів. Наукові методи емпіричного дослідження. Порівняння, спостереження, вимірювання, експеримент. Методи теоретичного дослідження. Абстрагування, ідеалізація, уявний експеримент, гіпотетико-дедуктивний метод, аксіоматичний метод. Загальнологічні методи: аналіз, синтез, індукція, узагальнення, аналогія, моделювання, формалізація. Системний підхід у науковому пізнанні. Структурно-функціональний аналіз у соціально-гуманітарних науках. Література: [1, с. 142-150], [3, с. 36-40], [4, с. 43-50], [5, с. 196-248].	2
6	Тема 6. Динаміка науки, теоретичні моделі розвитку науки.	2

	<p>Основні теоретичні моделі наукового пізнання. Специфіка кумулятивного та антикумулятивного підходу до наукового пізнання. Класичний фундаменталізм в історії науки. Діалектико-матеріалістична модель розвитку науки. Концепція зростання наукового знання К. Поппера. Концепція історичної динаміки науки Т. Куна. Методологія науково-дослідницьких програм І. Лакатоса. “Методологічний анархізм” П. Фейєрабенда. Сучасне наукове пізнання і проблема наступності наукових знань. Загальні закономірності розвитку наукового пізнання.</p> <p>Література: [1, с. 51-64], [3, с. 35-50], [5, с. 185-200].</p>	
7	<p>Тема 7. Сучасні концепції наукового пізнання.</p> <p>Наукове пізнання як фактор цивілізаційного розвитку. Наукове пізнання і формування нового світобачення у сучасному світі. Синергетика як нова стратегія наукового пошуку. Теорія самоорганізації і методологія пізнання когнітивних, природних і соціальних систем. Глобальний еволюціонізм у системі наукового знання. Міждисциплінарний синтез знань у науковому дослідженні. Формування нової парадигми гуманітарної науки і методологія соціально-гуманітарного пізнання.</p> <p>Література: [1, с. 179-200], [2, с. 150-250], [5, с. 370-420].</p>	2
8	<p>Тема 8. Наукове пізнання і цінності.</p> <p>Пізнання і цінності: співвідношення істинності та цінності. Цінності та оцінка. Роль ідеалу в науковому пізнанні. Соціальні, моральні, естетичні, культурні ціннісні орієнтації та їх роль у науковому пізнанні. Осмислення взаємозв'язку наукових і соціальних цінностей як умова розвитку сучасної науки. Ціннісно-нормативні структури наукового пізнання. Етика науки. Естетичні критерії наукового дослідження.</p> <p>Література: [1, с. 231-247], [2, с. 300-350], [3, с. 90-100], [5, с. 350-390].</p>	2
9	<p>Тема 9. Наукове пізнання в системі культури.</p> <p>Вплив культурно-історичних факторів на розвиток наукового пізнання. Роль соціальних та антропологічних факторів у розвитку наукового пізнання. Принцип історичності. Наукове пізнання й інші феномени культури. Природа і розвиток наукового пізнання в соціокультурному контексті. Наукове пізнання і релігія. Наукове пізнання і мистецтво. Наука і альтернативні форми знання. Наукове пізнання і суспільство.</p> <p>Література: [2, с. 50-100], [3, с. 26-40], [4, с. 70-80], [5, с. 30-50].</p>	1
Разом за семестр:		17

3.2. Зміст лабораторних (практичних, семінарських) занять Перелік семінарських занять для магістрів

№ з/п	Назва теми	Години
1	Тема 1. Філософія пізнання. Література: [1, с. 5-12], [2, с. 10-30], [3, с. 3-10], [4, с. 3-8].	5
2	Тема 2. Особливості наукового пізнання. Наукове знання Література: [1, с. 99-132], [4, с. 10-30], [5, с. 110-161], [3, с. 15-35]	5
3	Тема 3. Генеза наукового пізнання: історичний аспект. Література: [1, с. 99-132], [5, с. 161-191], [4].	4
4	Тема 4. Рівні наукового пізнання. Література: [1, с. 137-170], [3, с. 35-47], [4, с. 28-40], [5, с. 196-248]	4
5	Тема 5. Методи і прийоми дослідження. Література: [1, с. 142-150], [3, с. 36-40], [4, с. 43-50], [5, с. 196-248].	4
6	Тема 6. Динаміка науки, теоретичні моделі розвитку науки. Література: [1, с. 51-64], [3, с. 35-50], [5, с. 185-200].	4
7	Тема 7. Сучасні концепції наукового пізнання. Література: [1, с. 179-200], [2, с. 150-250], [5, с. 370-420].	4
8	Тема 8. Наукове пізнання і цінності. Література: [1, с. 231-247], [2, с. 300-350], [3, с. 90-100], [5, с. 350-390].	2
9	Тема 9. Наукове пізнання в системі культури. Література: [2, с. 50-100], [3, с. 26-40], [4, с. 70-80], [5, с. 30-50].	2
Разом за семестр:		34

3.3 Зміст самостійної (індивідуальної) роботи

Самостійна робота магістрів денної форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, тестуванні з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуальних завдань тощо.

Зміст самостійної роботи студентів денної форми навчання

Номер тижня	Вид самостійної роботи	К-ть годин
1	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі. 3. Підготовка до семінарського заняття №1.	5
2	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі.	4
3	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі. 3. Підготовка до семінарського заняття №2.	4
4	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі.	4
5	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі.	4
6	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі. 3. Підготовка до семінарського заняття №3.	4
7	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі.	4

8	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі. 3. Підготовка до семінарського заняття №4.	4
9	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі.	4
10	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі. 3. Підготовка до семінарського заняття №5.	4
11	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі.	4
12	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі. 3. Підготовка до семінарського заняття №6.	4
13	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі.	4
14	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі. 3. Підготовка до семінарського заняття №7.	4
15	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі.	4
16	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі. 3. Підготовка до семінарського заняття №8.	4
17	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу, розміщеного в модульному середовищі. 3. Підсумкове тестування.	4
Разом за семестр:		69

Заняття відпрацьовуються згідно з графіком навчального процесу.

4. ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Процес вивчення дисципліни «Філософські проблеми наукового пізнання» здійснюється на основі використання як традиційних, так і сучасних методів навчання. Лекції проводяться традиційним чином: як викладання матеріалу лектором в аудиторії, а семінарські заняття - шляхом дискурсу, організації діалогу з магістрами, проведення тест-контролів з використанням ІТ-технологій. Метою навчання є становлення філософської та інтелектуальної культури майбутніх фахівців у галузі кібербезпеки, формування чіткої світоглядної позиції молоді людини в сучасному світі.

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочим планом дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі іспиту. При виведенні остаточної оцінки враховуються результати поточного контролю.

Процес оцінювання підготовленості магістрів можна розділити на етапи:

Перший етап оцінювання направлений на визначення знань інформаційного мінімуму. Якщо магістр твердо засвоїв визначену навчальним планом суму формальних знань, то це означає, що він зуміє використати їх при вирішенні різних практичних проблем.

Перед вивченням дисципліни, як правило, проводиться вихідний контроль знань з дисциплін, що їй передують і забезпечують її. При цьому необхідно встановити рівні та критерії сформованості знань щодо змісту навчальних елементів. Такими рівнями є:

Ознайомчо-орієнтовний (ОО) – особа має орієнтовне уявлення щодо понять, які вивчаються, а також щодо змісту основних питань, якими потрібно оперувати.

Понятійно-аналітичний (ПА) – особа має чітке уявлення про об'єкт навчання, здатна здійснювати смислове виділення, пояснення, узагальнення й систематизацію знань, чітко формулювати зміст досліджуваної проблеми.

6. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з врахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих її видів робіт. Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контрольний захід (залік), вважається таким, що не встигає.

При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування на семестрових заняттях; засвоєння теоретичного матеріалу з тем перевіряється тестовим контролем; контроль здійснюється згідно з робочою програмою дисципліни і робочим навчальним планом.

Для семінарських занять викладач встановлює обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни.

При оцінюванні знань студентів викладач керується такими критеріями.

Оцінку „відмінно” отримує студент за глибоке і повне опанування змісту навчального матеріалу, в якому він легко орієнтується, понятійного апарату, за уміння зв'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, формулювати і обґрунтовувати свої судження, вибирати конструктивні рішення. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі).

Оцінку „добре” отримує студент за повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування в вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді. При цьому враховується те, що у змісті й формі відповіді могли бути окремі неточності (похибки), нечіткі формулювання тощо. Відповідь студента має будуватись на основі самостійного мислення.

Оцінки "задовільно" заслуговує студент, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, виконав практичні завдання, що передбачені програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент слабо знає структуру курсу, допускає помилки у відповіді тощо.

Оцінка „незадовільно” виставляється, коли студент має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, припускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні конкретних завдань.

На основі результатів поточного контролю і підсумкового контрольного заходу виставляється підсумкова семестрова оцінка. На основі аналізу контролю знань викладач удосконалює курс лекцій, звертаючи особливу увагу на ті розділи, чи теми, при вивченні яких було найбільше неточних відповідей, що у свою чергу свідчить про методичні та інші недоліки при висвітленні вказаних тем або розділів.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота									Самостійна, індивідуальна робота	Семестровий контроль
Семінарські заняття									Тестовий контроль:	Іспит
1	2	3	4	5	6	7	8	9	T 1-9	
ВК: 0,4									0,2	0,4

Умовні позначення: Т – тема дисципліни; ВК – ваговий коефіцієнт.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 20.

Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестове завдання	1–7	8-10	11-16	17-20
Оцінка	2	3	4	5

На тестування відводиться 20 хвилин. Тестування студент може пройти в он-лайн режимі в модульному середовищі MOODLE.

Якщо студент отримав негативну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю. У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час опрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка «задовільно».

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інтервальна шкала балів	Вітчизняна оцінка	
A	4,75–5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків
B	4,25–4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

7. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Мета, завдання і зміст курсу «Філософські проблеми наукового пізнання».
2. Філософія пізнання як галузь філософії.
3. Взаємодія наукового і філософського знання.
4. Позитивізм. Концепція наукового пізнання в «першому» позитивізмі.
5. Емпіріокритицизм (другий позитивізм). Проблема філософського обґрунтування пізнання.
6. Неопозитивістська методологія наукового пізнання. Принцип верифікації.
7. Моделі розвитку науки в сучасній філософії.
8. Концепція зростання знань К. Поппера.
9. Концепція історичної динаміки науки Т. Куна. Поняття парадигми.
10. Концепція науково-дослідницьких програм І. Лакатоса.
11. «Анархістська епістемологія» П. Феєрабенда.
12. Проблема наступності наукових знань (Дж. Голтон, М. Полані, С. Тулмін).
13. Сутність пізнання: пізнання як відображення.
14. Специфіка філософського підходу до наукового пізнання. Особливості наукового пізнання.
15. Сутність знання. Знання та інформація.
16. Класифікація форм знання. Наукове знання.
17. Функції наукового знання.
18. Чуттєве і раціональне пізнання. Емпіризм та раціоналізм.
19. Роль інтуїції в науковому пізнанні.
20. Емпіричний рівень наукового пізнання.
21. Теоретичний рівень наукового пізнання.
22. Стратегії наукового дослідження в постнекласичній науці.
23. Наука як форма наукового пізнання.
24. Суб'єкт, об'єкт і предмет пізнання.
25. Історичні етапи розвитку науки. Передумови виникнення науки.
26. Наукове знання в античній культурі.
27. Наукове мислення і середньовічна картина світу.
28. Філософське та наукове знання в добу Відродження.
29. Наукова революція XVI - XVII ст. і зміна уявлень про наукове пізнання.
30. Загально-логічні методи наукового пізнання.
31. Наукова революція кінця XIX - початку XX ст. і особливості наукового пізнання.
37. Наукове знання, його особливості.
32. Наукове пізнання як соціокультурний феномен.
33. Форми наукового пізнання.
34. Особливості соціально-гуманітарного пізнання.
35. Методологія гуманітарного пізнання.
36. Проблема розуміння та інтерпретації тексту в герменевтиці.
37. Філософське поняття методології.
38. Поняття наукового методу та його значення для науки.
39. Наукове пізнання, стиль наукового мислення та його конкретно-історична специфіка.
40. Методи емпіричного і теоретичного дослідження, їх відмінність і зв'язок.
41. Особливості гіпотетико-дедуктивного методу дослідження.
42. Наукові методи емпіричного дослідження.
43. Значення експерименту в науковій діяльності.
44. Наукові методи теоретичного дослідження.
45. Сучасна методологія наукового пізнання.
46. Абстрагування, ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод у науковому дослідженні.

48. Гіпотеза як форма теоретичного знання.
49. Аналіз і синтез.
50. Індукція і дедукція.
51. Аналогія, моделювання.
52. Пізнання і цінності.
53. Істинність і цінність. Наукові і соціальні цінності.
54. Сцієнтизм і антисцієнтизм про місце наукового пізнання в культурі.
55. Етика науки. Нормативні основи науки.
56. Наукове пізнання як феномен культури.
57. Класифікація методів наукового пізнання.
58. Наукове пізнання і релігія, філософія і право.
59. Наукове пізнання і сучасний глобалізований світ.
60. Проблема, факт як форми наукового пізнання.
61. Теорія. Концепція. Ідея.
62. Роль математики у розвитку сучасної науки. Побудова математизованих теорій і наукове пізнання.
63. Специфіка технічного, гуманітарного і природничого пізнання.
64. Методологія гуманітарного пізнання.
65. Зміна уявлень про наукове пізнання в інформаційному суспільстві.
66. Філософія як рефлексія над науковим пізнанням.
67. Інформатизація соціального простору й інформаційні технології.
68. Когнітивні та соціальні цінності: взаємодія та пріоритети в пізнанні.
69. Інформаційні технології і сучасний світ: гуманістична свідомість як вимога сучасності.
70. Вплив інформаційних технологій на розвиток науки.
71. Наукове пізнання в системі культури. Соціокультурна обумовленість наукового пізнання.
72. Моделювання як науковий метод. Математичне моделювання.
73. Мережеві технології та їх роль у житті суспільства.
74. Інноваційні технології й активізація дослідницько-інноваційної діяльності.
75. Логічні засади і методологія дослідницько-інноваційної діяльності.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний процес з дисципліни «Філософські проблеми наукового пізнання» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою. Зокрема, викладачами кафедри видано:

1. Петрук Н.К., Гапченко О.В., Левченко А.В. Філософія науки: навчальний посібник. – Хмельницький: ХНУ, 2018. – 271 с.

2. Філософські проблеми наукового пізнання: методичні вказівки до семінарських занять для студентів комп'ютерних та радіотехнічних спеціальностей (освітній рівень – магістр) / Н.К. Петрук, О.В. Гапченко, В.М. Гоцуляк, А.В. Левченко. – Хмельницький: ХНУ, 2019. – 26 с.

3. Філософські проблеми наукового пізнання: методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету інформаційних технологій / Петрук Н.К., Гапченко О.В., Гоцуляк В.М., Мудраков В.В., Лютко Н.В. (електр. вид.). - Хмельницький, 2022.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO / за наук. ред.: В.П. Мельник, А. С. Синиця. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 568 с.

2. Добронравова І.С. Практична філософія постнекласичної науки про наукову істину та людську свободу // Філософія освіти. 2014. № 2. С. 224–234.
3. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія і методологія науки: підручник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2008. 223 с.
4. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. Новітня філософія науки. - Київ: Логос. 2009. 243 с.
5. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка. – Львів: вид.центр ЛНУ, 2010. 582 с.
6. Мельник В., Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки: підручник. Вид. 3-тє, випр. та доповн. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
6. Палагнюк М. М. Філософські проблеми наукового пізнання: конспект лекцій. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. 81 с.
7. Петрук Н.К. Гуманітарна освіта в глобальному світі. Філософсько-гуманітарні читання. Вип.3. Дніпропетровськ, 2016. С.38-44.
8. Петрук Н.К. Комунікативні засади існування наукового товариства // Вісник Чернівецького університету. Зб. наук. праць. 2011. Вип. 541-542. С.79-82.
9. Петрук Н.К., Гапченко О.В. Етичні виміри наукової діяльності // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2022. Вип.35. С.39-43.
10. Петрук Н.К., Гапченко О.В., Левченко А.В. Філософія науки: навчальний посібник. – Хмельницький: ХНУ, 2018. 271 с.
11. Рубанець О. Філософські проблеми наукового пізнання. – Суми: Університетська книга, 2019. 229 с.
12. Сергієнко В.В. Філософські проблеми наукового пізнання: навчальний посібник.– Кременчук: Кременчуцький національний університет, 2011. 103 с.
13. Філософія науки: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. В. Афанасьєва [та ін.]. - Мелітополь: Люкс, 2011. 207 с.
14. Ханстантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій. — Миколаїв: МНАУ, 2017. 188 с.
15. Штанько В.І. Філософія і методологія науки: навч. пос. – Харків: ХНУРЕ, 2017. 177 с.
16. Ashton Z. & Mizrahi M. Show Me the Argument: Empirically Testing the Armchair Philosophy Picture // *Metaphilosophy*. 2018. 49 (1-2). p. 58-70.
17. Ludwig D. Hysteria, Race, and Phlogiston. A Model of Ontological Elimination in the Human Sciences // *Studies in History and Philosophy of Science Part*. p.23-35.
18. Mizrahi M. The History of Science as a Graveyard of Theories: A Philosophers' Myth? // *International Studies in the Philosophy of Science*. 2016. 30 (3). p.263-278.
19. Saatsi J. Historical Inductions, Old and New // *Synthese*. 2015. p.1-15.

10.ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Електронний університет:

1. Модульне середовище для навчання MOODLE. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=4843>
2. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/plage_lib.php